

افزایش ضریب نفوذ بیمه کشور در سال ۱۳۹۵

بیمه به عنوان یکی از ابزارهای کارایی مدیریت ریسک و تأمین امنیت، از یک سو سبب گسترش رفاه اجتماعی گردیده و از سوی دیگر باعث رشد سرمایه‌گذاری شده و در پی آن، تولید با سرعت بیشتری رشد نموده و اقتصاد رونق می‌گیرد.

پیشرفت بیمه در کشور، می‌تواند منجر به حفظ ثروت ملی و تشکیل پس‌اندازهای بزرگ شود و در ارتباطی متقابل با رشد و توسعه اقتصادی، افزایش مبادلات و توسعه سرمایه‌گذاری‌ها می‌باشد. در واقع صنعت بیمه، با توجه به نقش آن به عنوان یک نهاد سرمایه‌گذار و تعهدش در جبران خسارت، می‌تواند بر فعالیتهای اقتصاد کلان و نیز در رشد اقتصادی کشور، تأثیر بسزایی داشته باشد.

در سال ۱۳۹۵، میزان ضریب نفوذ بیمه کشور برابر ۲,۱۸ درصد بوده که نسبت به سال ۱۳۹۴ از رشد ۶,۱ درصدی برخوردار است. همچنین شاخص حق بیمه سرانه (نسبت حق بیمه تولیدی به جمعیت کشور) به حدود ۳,۵ میلیون ریال می‌رسد که به طور متوسط میزان مشارکت هر نفر ایرانی را در پرداخت به این صنعت نشان می‌دهد.

بر اساس آمار سال ۲۰۱۶ (۱۳۹۵) صنعت بیمه کشور از لحاظ شاخص ضریب نفوذ بیمه در جایگاه شصت و دوم جهان ایستاده و از سوی دیگر بر اساس شاخص حق بیمه سرانه کشور جایگاه شصت و هشتم جهان را داراست.

تعداد بیمه‌نامه‌های صادره در سال ۱۳۹۵ نیز با حدود ۱۵,۴ درصد رشد نسبت به سال ۱۳۹۴ حدود ۵۸,۶ میلیون فقره بوده است. از کل تعداد بیمه‌نامه‌های صادره، ۴ رشته بیمه شخص ثالث- مازاد، حوادث راننده، حوادث و بدنه اتومبیل به ترتیب ۳۴,۶، ۳۲,۴، ۷,۸ و ۷,۱ درصد از کل بیمه‌نامه‌های صادره سهم دارند (در مجموع ۸۱,۹ درصد). سهم رشته‌های بیمه درمان، عمر و آتش سوزی نیز به ترتیب ۵,۳، ۵,۱ و ۴,۷ درصد از کل تعداد بیمه‌نامه‌های صادره بوده است.

میزان انحصار شرکتی در بازار بیمه طی سال ۱۳۹۵ بر اساس شاخص هرfindال- هیرشمن (مجموع مجزورات سهم هر یک از شرکتهای بیمه) معادل ۱۷۳۳ واحد است که در مقایسه با سال ۹۴ به میزان ۱۸۱ واحد (معادل ۹,۵ درصد) کمتر شده و بهبود یافته است.^۱

^۱ توضیح آنکه مقدار به دست آمده برای این شاخص، حکایت از نیمه متمرکز و شبه رقابتی بودن بازار بیمه کشور دارد. اما چنانچه این میزان به زیر ۱۰۰۰ واحد برسد، بازار بیمه کاملاً رقابتی و غیرمتمرکز خواهد شد.

معاونت بررسی های اقتصادی

با این وجود، تنها ۵ شرکت بیمه: ایران، آسیا، دانا، البرز و پارسیان (هر یک دارای سهم بیشتر از ۶ درصد) در مجموع ۶۸٫۶ درصد از حق بیمه تولیدی بازار را به خود اختصاص داده‌اند.

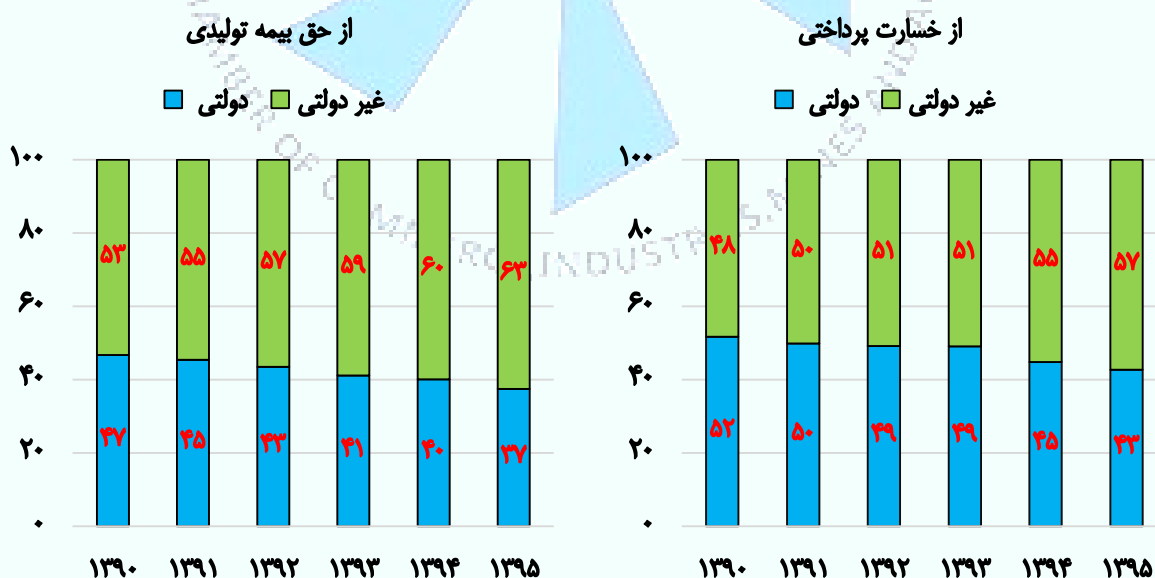
شرکت و شعب فعال در کشور

در سال ۱۳۹۵، سه شرکت بیمه تجارت نو، حکمت صبا و شرکت تخصصی بیمه زندگی خاورمیانه پروانه فعالیت خود را از بیمه مرکزی اخذ نمودند. لذا تعداد شرکتهای بیمه از ۲۸ شرکت بیمه طی سال ۱۳۹۴ (مشمول بر: بیمه ایران در نقش تنها شرکت بیمه دولتی به همراه ۱۹ شرکت بیمه غیردولتی: آسیا، البرز، دانا، پارسیان، رازی، کارآفرین، سینا، ملت، دی، سامان، نوین، پاسارگاد، معلم، میهن، کوثر، ما، آرمان، تعاون و سرمد در سرزمین اصلی و ۶ شرکت بیمه غیردولتی: امید، حافظ، ایران معین، متقابل کیش، آسماری و متقابل اطمینان متحد قشم در مناطق آزاد و ویژه اقتصادی و نیز ۲ شرکت بیمه اتکایی امین و اتکایی ایرانیان) به ۳۱ شرکت بیمه در سال ۹۵ افزایش یافت.

همچنین سه شرکت بیمه خارجی کارگزار بیمه لویڈز لندن (Kay International Plc-محل ثبت اولیه لندن)، شرکت بیمه اواسان (Sos Evasan-محل ثبت اولیه سوئیس) و شرکت بیمه Nasco Karaoglan Brokers (محل ثبت اولیه در لبنان) با ایجاد دفتر ارتباطی در ایران فعالیت می‌کنند.

سهم شرکت‌های بیمه غیردولتی از حق بیمه تولیدی و خسارت پرداختی افزایش یافته است. به طوری که سهم شرکت‌های بیمه غیردولتی از حق بیمه تولیدی و خسارت پرداختی به ترتیب از ۵۳ و ۴۸ درصد در سال ۱۳۹۰ به ۶۳ و ۵۷ درصد در سال ۱۳۹۵ رسیده است (شکل ۱).

شکل ۱: سهم بخش‌های دولتی و غیر دولتی از حق بیمه تولیدی و خسارت پرداختی شرکت‌های بیمه کشور ۱۳۹۰-۱۳۹۵

منبع داده‌ها: بیمه مرکزی ج.ا.ا.

تعداد شبکه فروش و خدمت رسانی بیمه در سال ۱۳۹۵ گسترش پیدا کرد؛ تعداد نمایندگان عمومی به بیش از ۳۳۴۰۰ نماینده فعال، نمایندگان عمر به حدود ۱۰۶۰۰ نماینده فعال (کل نمایندگان بیمه به بیش از ۴۴۰۰۰ نماینده فعال)، تعداد

معاونت بررسی های اقتصادی

کارگزاران بیمه به حدود ۶۵۰ کارگزاری فعال و تعداد ارزیابان خسارت به ۲۱۴ ارزیاب فعال رسیده است. شعب شرکت‌های بیمه نیز از تعداد ۱۰۴۳ شعبه به تعداد ۱۰۷۹ شعبه در سال مورد بررسی افزایش داشت که در اقصی نقاط کشور پراکنده شده‌اند.

عملکرد انواع بیمه‌های موجود در کشور

صنعت بیمه به طور کلی به دو قسمت بیمه زندگی و بیمه غیرزندگی تقسیم می‌شود. در سال ۱۳۹۵، سهم بیمه‌های غیرزندگی از حق بیمه‌های موجود در کشور حدود ۸۷ درصد و سهم بیمه‌های زندگی (عمر) حدود ۱۳ درصد بوده، در حالی است که سهم بیمه‌های زندگی در دنیا (در سال ۲۰۱۶) حدود ۵۵ درصد است. همچنین از لحاظ تعداد بیمه نامه‌ها نیز ۹۵ درصد بیمه نامه‌های صادر شده در کشور متعلق به بیمه‌های غیرزندگی بوده است.

در سال ۱۳۹۵، حدود ۲۸ هزار میلیارد تومان حق بیمه دریافت شده و ۵۹ میلیون فقره بیمه نامه صادر شده است. بیمه شخص ثالث و مازاد بیشترین سهم از حق بیمه‌های تولیدی (۳۹,۵ درصد) و از تعداد بیمه‌نامه‌های صادر شده (۳۴,۶ درصد) را داشته است. این نوع از بیمه به همراه بیمه حوادث راننده از نوع بیمه‌های اجباری بوده، که در مجموع سهمی در حدود ۴۳,۲ از حق بیمه‌های تولیدی و ۶۷ درصد از کل تعداد بیمه نامه‌های صادر شده را به خود اختصاص داده‌اند. عملکرد سایر انواع بیمه‌ها در سال ۱۳۹۵ در جدول ۱ مشخص شده است.

جدول ۱: حق بیمه تولیدی و تعداد بیمه نامه‌های صادر شده در سال ۱۳۹۵ بر حسب انواع بیمه‌ها

انواع بیمه	حق بیمه تولیدی (میلیارد تومان)	تعداد بیمه نامه‌های صادره (هزار فقره)	سهم از کل حق بیمه - های تولیدی (درصد)	سهم از کل تعداد بیمه نامه‌های صادره (درصد)
آتش سوزی	۱۱۱۶.۹	۲۷۴۰	۴.۰	۴.۷
باربری	۱۹۵.۲	۲۹۲	۰.۷	۰.۵
حوادث	۳۶۹.۰	۴۵۷۸	۱.۳	۷.۸
حوادث راننده	۱۰۳۵.۷	۱۸۹۸۷	۳.۷	۳۲.۴
بدنه اتومبیل	۱۴۵۷.۴	۴۱۵۶	۵.۳	۷.۱
شخص ثالث و مازاد	۱۰۹۳۶.۲	۲۰۲۷۸	۳۹.۵	۳۴.۶
درمان	۶۵۲۳.۴	۳۱۲۴	۲۳.۵	۵.۳
کشتی	۱۰۳.۲	۵	۰.۴	۰.۰۱
هواپیما	۱۸۶.۶	۲	۰.۷	۰.۰۰۴
مهندسی	۴۱۰.۰	۷۴	۱.۵	۰.۱
پول	۱۵.۰	۴	۰.۱	۰.۰۱
مسئولیت	۱۳۳۵.۹	۱۳۹۱	۴.۸	۲.۴
اعتبار	۱.۲	۳۰	۰.۰۰۴	۰.۱
نفت و انرژی	۲۹۵.۵	۱	۱.۱	۰.۰۰۲
سایر انواع	۲۲.۰	۸	۰.۱	۰.۰
جمع غیرزندگی	۲۴۰۰۳.۴	۵۵۶۶۹	۸۷	۹۵
زندگی (عمر)	۳۷۱۳.۷	۲۹۷۳	۱۳	۵
جمع کل	۲۷۷۱۷.۱	۵۸۶۴۲	۱۰۰	۱۰۰

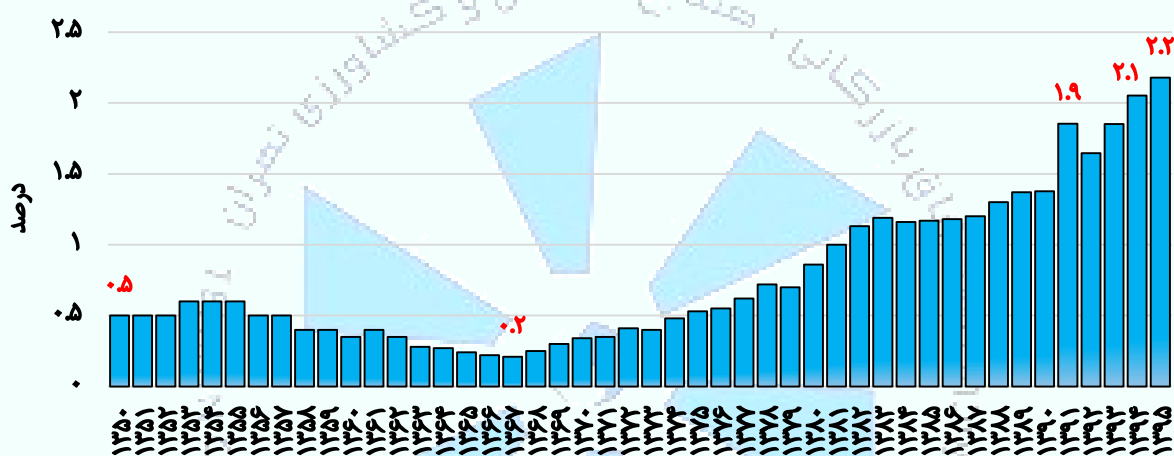
منبع داده‌ها: بیمه مرکزی ج.ا.

ضریب نفوذ بیمه

شاخص ضریب نفوذ بیمه نسبت حق بیمه تولیدی به تولید ناخالص داخلی، بیانگر حرکت سریعتر یا آهسته‌تر صنعت بیمه در مقایسه با مجموعه اقتصاد کشور است. مقدار این ضریب بعد از انقلاب تا سال ۱۳۶۷ روند نزولی داشته، به طوری که مقدار آن در سال ۱۳۶۷ تنها ۰,۲۱ درصد بوده است. بعد از جنگ تحمیلی تا سال ۱۳۹۵ روند این ضریب صعودی بوده و در سال ۱۳۹۵ به مقدار ۲,۱۸ درصد می‌رسد که ۰,۱۳ واحد درصد بیشتر از سال قبل است (شکل ۲).

علی‌رغم رشد ضریب نفوذ بیمه در کشور، این ضریب تفاوت زیادی با میانگین جهانی ضریب نفوذ بیمه در جهان دارد. بر اساس آمار نشریه زیگما، متوسط جهانی ضریب نفوذ بیمه در سال ۲۰۱۶ حدود ۶,۳ درصد بوده است.

شکل ۲: ضریب نفوذ بیمه در کشور بین سال‌های ۱۳۵۰-۱۳۹۵

منبع داده‌ها: بیمه مرکزی و بانک مرکزی ج.ا.

شایان ذکر است ضریب نفوذ بیمه در استان‌های کشور تفاوت قابل ملاحظه‌ای با هم دارد. بیشترین ضریب نفوذ بیمه متعلق به استان تهران با ۳,۷ درصد و کمترین ضریب نفوذ بیمه به استان کهگیلویه و بویر احمد با ۰,۵ درصد اختصاص دارد.

نسبت و ضریب خسارت

نسبت خسارت، حاصل تقسیم خسارت پرداختی به حق بیمه تولیدی بر حسب درصد است. در سال ۱۳۹۵، نسبت خسارت صنعت بیمه معادل ۶۵ درصد بود و در مقایسه با مدت مشابه سال قبل ۱,۲ واحد افزایش نشان داد. در این سال نسبت خسارت ۸ شرکت بیمه: میهن ۱۷۴ درصد، ملت ۸۴,۲ درصد، ایران ۷۴,۲ درصد، البرز ۷۱,۵ درصد، کوثر ۶۹,۵ درصد، سینا ۶۸,۹ درصد، آرمان ۶۸,۱ درصد و آسیا ۶۷,۲ درصد بالاتر از این میزان در بازار بیمه بوده است. پس از شرکت‌های بیمه نامبرده، نسبت خسارت شرکت بیمه معلم با ۶۴,۳ درصد تقریباً در سطح بازار بیمه قرار دارد.

۲. بر اساس گزارش بیمه مرکزی در سال ۱۳۹۴

معاونت بررسی های اقتصادی

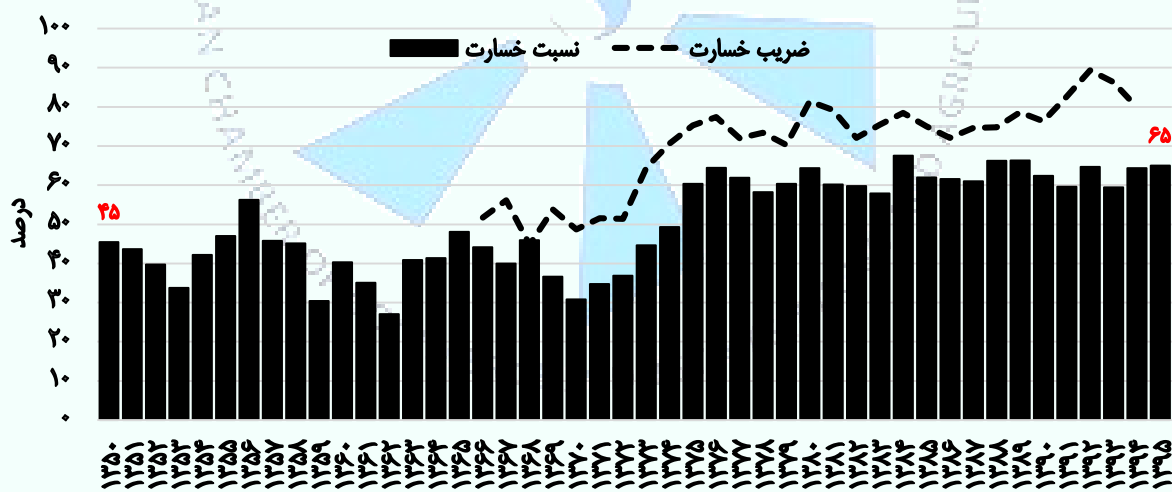
شایان ذکر است سه رشته بیمه درمان، حوادث راننده و شخص ثالث و مازاد به ترتیب با : ۸۴,۹، ۷۲ و ۷۱,۴، نسبت خسارتی بالاتر از بازار بیمه داشتند. پس از رشته های نامبرده، بیمه بدنه اتومبیل با ۶۲,۷ درصد، نسبت خسارتی بالاتر از سایر رشته‌ها داشته اما از نسبت خسارت متوسط بازار بیمه پائین تر هستند.

نکته قابل توجه پایین تر بودن نسبت خسارت شرکت های بیمه غیردولتی نسبت به شرکت های دولتی است. به طوری که در سال ۱۳۹۵ نسبت خسارت شرکت های غیردولتی به حدود ۵۹,۵ درصد رسیده، در حالی این نسبت برای شرکت های دولتی ۷۴,۲ درصد بوده است.

در محاسبه نسبت خسارت مبالغ خسارت های معوق، ذخایر حق بیمه، کارمزد شبکه فروش و هزینه های اداری - عمومی در نظر گرفته نمی شود. لذا بررسی آمار عملکرد شرکت های بیمه از حیث "نسبت خسارت" نمی تواند ارزیابی درستی از عملکرد آنها در دسترس قرار دهد و لذا در دوره های سالانه از "ضریب خسارت" استفاده می شود که در محاسبه آن ذخایر حق بیمه و خسارت های معوقه دخالت دارند.

روند سالانه نسبت و ضریب خسارت شرکت های بیمه در شکل ۳ نمایش داده شده است. به نظر می رسد دلیل اصلی افزایش نسبت و ضریب خسارت شرکت های بیمه، حضور شرکت های بخش غیردولتی باشد، که افزایش رقابت بین شرکت ها، موجب شده نسبت و ضریب خسارت افزایش یابد.

شکل ۳: روند سالانه نسبت و ضریب خسارت شرکت های بیمه در کشور بین سال های ۱۳۹۵-۱۳۵۰

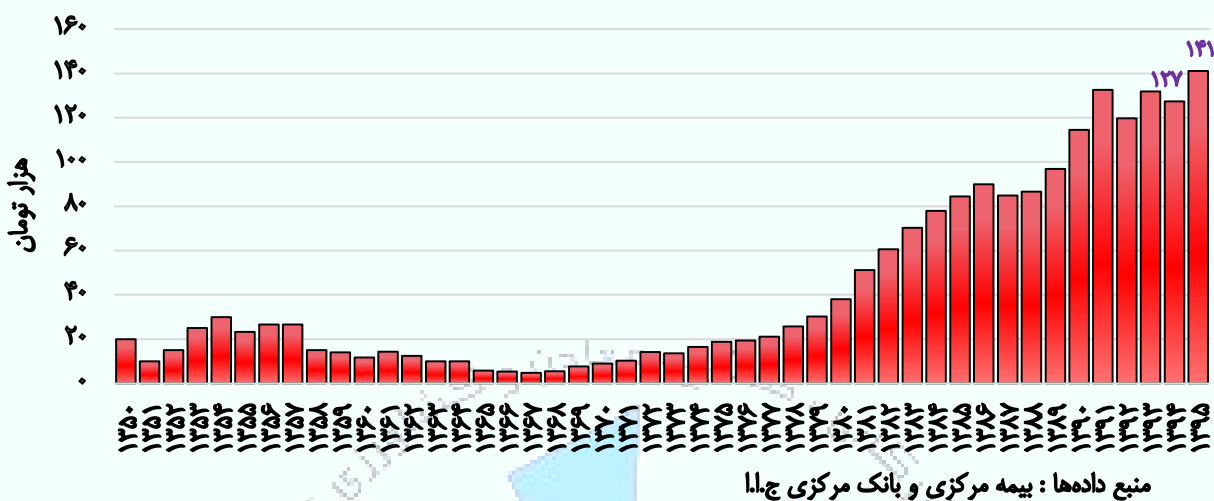

منبع داده ها : بیمه مرکزی ج.ا.ا

حق بیمه سرانه

حق بیمه سرانه از تقسیم حق بیمه تولیدی صنعت بیمه بر جمعیت هر کشور به دست می آید و بیانگر مقدار حق بیمه ای است که به طور متوسط هر نفر پرداخت کرده است. روند سالانه حق بیمه سرانه به قیمت ثابت سال ۱۳۹۰ دقیقاً مشابه روند ضریب نفوذ بیمه در کشور است. حق بیمه سرانه بعد از انقلاب تا سال ۱۳۶۷ روند نزولی داشته است. بعد از جنگ تحمیلی روند حق بیمه سرانه تا سال ۱۳۹۵ صعودی بوده است. در سال ۱۳۹۵ حق بیمه سرانه به قیمت ثابت ۱۳۹۰ حدود ۱۴۱ هزار تومان بوده که نسبت به سال ۱۳۹۴ حدود ۱۰,۸ درصد افزایش یافته است.

شکل ۴: روند سالانه سرانه حق بیمه به قیمت ثابت سال ۱۳۹۰ بین سال های ۱۳۵۰-۱۳۹۵

در قیاس جهانی، حق بیمه سرانه کشور در سال ۱۳۹۵ حدود ۹۶ دلار است. در حالی که میانگین جهانی حق بیمه سرانه در سال ۲۰۱۶ حدود ۶۳۸ دلار بوده است.

همان طور که ملاحظه شد صنعت بیمه در ایران چه از لحاظ ضریب نفوذ بیمه و چه از لحاظ حق بیمه سرانه تولیدی فاصله زیادی با میانگین های جهانی دارد. بنابراین توسعه بازارهای مالی خصوصاً بازار بیمه، یکی از کلیدی ترین ارکان رشد و توسعه اقتصادی محسوب شده و توسعه این صنعت می تواند منافع فراوانی نصیب کشور کند.

منابع

- گزارش حساب های ملی بانک مرکزی ج.ا.ا.
- گزارش شاخص بهاء کالاها و خدمات مصرفی شهری بانک مرکزی ج.ا.ا. ۱۳۵۰-۱۳۹۵.
- گزارش بیمه مرکزی ایران در سال ۱۳۹۵.
- فصلنامه نماگرهای اقتصادی بانک مرکزی ج.ا.ا. زمستان ۱۳۹۵.
- سالنامه آماری بیمه مرکزی ایران ۱۳۹۴-۱۳۹۰.

Swiss Re Institute. World insurance in 2016, The China Growth Engine Steams Ahead.

تهیه شده توسط پیام نوروزی

مرداد ماه ۱۳۹۶